

ГУТВИН... Ще донедавна ця власна назва, до речі, і незвична для прадавньої древлянської землі, мало що говорила навіть жителю нашого району, не кажучи вже про інших. І в цьому немає нічого дивного. Адже і про Українську повстанську армію ми, особливо молодше покоління, тримали у своїй спотвореній пам'яті хіба що отой зловісний бруд, який був вилитий на неї більшовицькими ідеологами. Але ціляхи історії настільки непередбачувані, а правда і людська пам'ять настільки речі вперті, що, здавало-

то, поросле густими лозами. Навесні воно повністю затоплювався водою і тільки влітку могла пробратися вглиб нього досвідчена людина по спеціальних мітках, невидимих болотяних стежках:
 -Такої ж думки й інші мешканці цих країв. Повстанці, знаючи оті потаємні стежки серед непрохідної «Темряді», могли легко врятуватися від несподіваного нападу німців, а згодом і енкаведистів. Та й сама назва «Темрядь» говорить чимало. В ній мовби відображене оте безпросвітне пох-

рербку мешканці навколишніх сіл: Тростянець, Зодотоліна, Малого Стидіна та численних найближчих хуторів. У молочарні виготовляли сметану, сир, масло і навіть морозиво. Нехай нині спробує похвалитися таким і сам Костопіль. А це ж було п'ятдесят років тому у звичайнісінькому поліському селі, де й обійсться влічувалось лише близько шістдесяті.

А сам штаб з'єднання УПА - Північ квартирувався начебто у Федора Лазарчука. Вей п'ятеро братів Лазарчуків мешкали поруч. Федорове обійстя містилося десь посередині, приблизно там, де нині споруджується пам'ятник воїнам УПА. Ми небагато часу, і це місце, вірніше, стане своєрідним Костопільським Берестечком, куди щорічно в день Святої Покрови з'їжджатимуться українські патріоти звідусіль: не лише з України, а з цілого світу, як до символу нашого безсмертя, волелюбності і єднання отою святою кров'ю, яку пролили за нашу незалежність віддані сини України всіх поколінь і віків.

Трагічна доля Гутвина Те, чого не допалили німці, донищили енкаведисти. Практично усіх його мешканців засуджено до різних термінів ув'язнення або вивезено до Сибіру. А повністю село зникло з карти району десь наприкінці п'ятдесятих років. Не впізнали і нині довколишнього краєвиду. Давно вже осушена «Темрядь» і сьогоднішнє покоління лиш із розповідей старожилів може вибудувати в своїй уяві оту цноту вчорашньої поліської природи, яку уже мабуть ніколи не повернути з небуття. Але на цьому місці, що весні знову і знову вбирається в білопінну пелюсткову заметіль старий Іванів сад. І навіть символічно — села нема, нема тих людей, що вписали героїчну сторічку в історію нашої України, але живе наснага їхніх рухів і мовби пролита невинна людська кров кожної веселює пелюстково пульсею рожевою піною, наче промовляють людоньки добрі, перетворіли нашу вічну страждальницю нашу пречисту матір - Україну у вічний прекрасний сад любові і добра...

С. ПРАСК.

ЦЕ НАША ІСТОРІЯ

ся б, оте, що навіки ніби відійшло у небуття, мовби яскравим болідом вливається у життя прийдешнього покоління, переосмислене часом, щоб вибудувати на ньому підмурівки нового світосприймання, нового погляду на історію, відсіюючи неправдиве і нещире від справжнього, істинного.

І ось уся Україна заговорила про це невеличке колісь поліське село, якого нині на жодній карті не розшукаєш. А отим резонатором стало святкування 50-річчя УПА, яка саме й зародилася в нашому краї, а своєрідною столицею її став Гутвин, що розкинувся між Тростянцем і Малим Стидіном. Саме тут розміщувався штаб військового з'єднання УПА - Північ, головним командувачем якого був «Клим-Савур-Охрім» (правдиве прізвище Дмитро Клячківський).

Звичайно ж, виникає закономірне запитання: а чому саме Гутвин українські повстанці вибрали отим центром, куди стікалася вся найважливіша інформація з цілого поліського терену не лише Рівненщини, а й Волині?

Колишній мешканець цього села Георгій Лазарчук вважає, що причина тут проста: сам Гутвин містився на пагорбі, а поруч знаходилося урочище «Темрядь» — непрохідне топке боло-

муре багновище, де за кожним необережним кроком чагує на тебе страшна потойбічна темрява.

Повідають, що село було дуже мальовничим і купалося в садках. До речі, й нині про його місцезнаходження можна здогадатися лиш по саду, що дивом зберігся після горезвісної кампанії боротьби з неперспективними селами. Чимало їх було знесено в Україні, «дякуючи» байдужому розчерку пера якогось ідеологічного «вундеркінда». Це сад Івана Лазарчука. Господар саду ще й досі живий, хоч і довелось йому добряче скуштувати сталінського сибірського «раю». Пам'ятають люди про старого садівника, розказують, що був славним господарем, мав єдину на всю округу велику шкільку (шкількою називали розсадник фруктових дерев та кущів). З усіх околиць їхали до нього селяни по різноманітні саджанці. Після ув'язнення Іванові Лазарчуку вже не було місця в рідному селі, бо й село практично зникло. Тому оселився у Степані, де тривалий час працював колгоспним садівником. Його сорти яблунь і груш відомі в усій Україні, навіть якось були представлені на виставці досягнень народного господарства у Києві.

На садибі братів Лазарчуків працювала молочарня, куди здавали молоко на пе-

Вічеве слово. - 1992. - 5 грудня. - с. 2.

3